

דף פרפראות פנחס

לעילוי נשמת: פיליפ בן עזיזה פולט ז"ל

לרפואת: יצחק בן רחל הי"ו - סילביה בת יקוט תחי' | הרב אליחי בן רונית הי"ו לזווג הגון: דוד בן אורה נ"י
להצלחת: יעקב בן אורה הי"ו - אושרית בת חנה תחי' לעילוי נשמת: ר' יעקב בן ברוריה ז"ל

"פנחס בן אלעזר וכו' השיב את חמתי" (כ"ה - י"א)

מדוע מופיע מעשה הקנאות שעשה פנחס בפרשת בלק, ואילו השכר שקיבל על כך בפרשת פנחס? אומרים בשם ה"בית ישראל", אם רוצים לדעת אם הקנאות לשמה או לא, צריכים לחכות שבוע, כי לפעמים רבות קורה שאדם נוהג באופן מסוים, וכשהוא חוזר ובודק בתוך תוכו הוא מגלה שבעצם המניעים האמיתיים שלו היו שונים לגמרי.

האדמו"ר מסאטמר מתרץ, טבעו של עולם, ובפרט בקרב הצעירים שבו, שאת תחילת הפרשה הם יודעים היטב, ואת סופה פחות. רצה הקב"ה, שאפילו ילד קטן ידע שאדם שעושה קנאות לשם שמים, מקבל על כך שכר, ולכן דחה את שכרו לתחילת הפרשה הבאה.

האדמו"ר מצאנו מתרץ, פנחס עשה מעשה קנאות, ומעשה כזה יכול לנבוע או מקנאות לשם שמים, שהיא חיובית, או מקנאות לעניינים אחרים שלא לשם שמים. ומאחר שיש צורך בבדיקה אחר בבדיקה על מנת לחשוף את המניעים האמיתיים ואת צפונות הלב, אין השכר מגיע מיד.

מפרש רש"י לפי שהיו השבטים מבזים אותו וכו' לפיכך בא הכתב ויחסו אחר אהרן. הדברים מופלאים, הרי כולם ראו בחוש את חרון אף ה' בישראל, איך שמתו עשרים וארבע אלף במגיפה, וראו שבמעשהו של פנחס המגפה נעצרה וכולם ניצלו, וא"כ מדוע הם ביזו אותו? אלא מבאר בספר "בית אב", זהו דרך ההמון, שמבטלים הכל, ואם מוצאים איזו הערה או ביקורת על צדיק, אף שאינה ממין הטענה כלל, כבר אינם מקבלים את תוכחתו.

"השיב את חמתי מעל בני ישראל" (כ"ה - י"א)

בתיבת "מחצית" השקל, האות האמצעית היא צ', ר"ת "צדקה", אותיות חי סמוכות לה משני צידיה, והאות מ' בתחילתה ואות ת' בסופה, ובצירופם יחד - מת.

אומר הגר"א מוילנא, ללמדך, שע"י מעשה הצדקה יהיה העושה קרוב לחיים ורחוק מהמוות, וכמו שכתוב "וצדקה תציל ממוות". פנחס הכניס את עצמו לסכנה גדולה כשהוא בא לנקום נקמת ה', וכמו שהגמ' אומרת (סנהדרין פ"ב:): "ויפלל" שעשה פלילות עם קונו כדי שלא יאבד כלל ישראל, וכן סיכן עצמו מפגיעתם של שבט שמעון ומפגיעתו של זמרי, שאמרו חז"ל שאם היה זמרי הופך פניו והורגו, היה פטור. א"כ, במעשהו של פנחס היה חסד וצדקה לכלל ישראל.

זהו שנרמז בפסוק "השיב את חמתי", שבמעשה הצדקה שלו הוא השיב את אותיות "חמתי", כי תיבה זו היא ההיפך מהתיבה "מחצית", כי ב"חמתי" האותיות מת קרובות זו לזו ואותיות חי רחוקות זו מזו, ואילו השיב פנחס את "חמתי", לא היתה תקומה לישראל, וא"כ, במעשה הצדקה שלו היפך פנחס את "חמתי" ל"מחצית" והצילם ממוות לחיים.

"השיב את חמתי וכו' לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום" (כ"ה - י"א - י"ב)

כתוב במדרש (תנחומא בלק כ'), "בשביל שהתעצל משה במעשה זמרי לא ידע איש את קבורתו". שואל המהר"י אסאד, מה הקשר בין מעשה זמרי לקבורתו של משה? ומתרץ, אחת הסיבות שלא ידע איש את קבורתו, כי היה משה גדול ונכבד בעיני הבריות, ואם היה ידוע מקום קבורתו, היו אומות העולם עושין אותו אלוהות. וא"כ קשה, מדוע מקום קבורתו של אהרן כן ידוע, הרי גם הוא היה גדול בעיני הבריות? אלא, שעל אהרן לא היה חשש, כי הוא היה כהן והיה משמש כעבד המלך, ואין עבד נעשה אלוהות.

פנחס זכה לכהונה ע"י זה שקינא לקב"ה וקידש שם שמים שהרג את זמרי, וכמו שהגמ' אומרת בזבחים (ק"א:), לא נתכהן פנחס עד שהרגו לזמרי, שכתוב "והיתה לו ולזרעו אחריי ברית כהונת עולם", אם משה רבנו היה פועל במקומו של פנחס היה מקבל שכר כמו פנחס והיה נעשה כהן בשכר זה, ואפשר היה לדעת את מקום קבורתו, כיון שאין עבד נעשה מלך ואין חשש שיעשו אותו אלוהות. וזה מה שכתב המדרש, "לפי שנתעצל משה בהריגתו לכן לא ידע איש את קבורתו", משא"כ אילו היה הורג לזמרי, היה מתכהן ואז לא היה חשש שיעשו אותו אלוהות, ואז אפשר היה לדעת מקום קבורתו.

"בקנאו את קנאתי וכו' הנני נותן לו את בריתי שלום" (כ"ה - י"א - י"ב)

בזכות מידת הקנאות שהיתה לפינחס זכה לקבל את מידת השלום. ולכאורה שתי מידות אלו סותרות זו לזו. אלא כותב בספר "ילקוט מרגליות", מנהיג בישראל צריך שיהא מאחד בתוכו את שתי המידות, מידת הקנאה נגד פורצי גדר, שיש במעשיהם משום סכנה לקיום האומה, ובו בזמן צריך שתהיה בו גם מידת השלום והמתנות, כי לא תמיד אפשר לפעול בקנאות בלבד. שתי מידות אלה באו לידי ביטוי מתואם ומושלם ביותר באליהו (ולכן נאמר "פנחס זה אליהו"), הקנאי הגדול שלחם בהר הכרמל בעובדי הבעל, נשא בתוכו באותו זמן בשיעור הגדול ביותר את השאיפה לשלום ולאחדות, ודווקא על קנאי גדול זה אמרו "אין אליהו בא לרחק אלא לקרב".

וזה משמעותה של הבקשה שביקש אלישע מאליהו בשעת פרידתם, "ויהי נא פי שנים ברוחך עלי", שיגלה לו את הסוד ויורה לו את תורת "פי שנים", היאך יאחד בתוכו את שתי המידות זו בצד זו. וניתן לומר, שזוהי גם כוונת הפסוק "והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת", על המושל והשליט לא חד בתוכו את "משנה התורה", את התורה הכפולה, מצד אחד יד חזקה ומשמעת ברזל, ומצד שני ובו בזמן "לבלתי רום לבבו מאחיו".

"והיתה לו ולזרעו אחריו" (כ"ה - י"ג)

יש להקשות, אם ראוי פינחס לשכר בגלל שקנא לאלוקיו, למה ראויים אף צאצאיו להיות כהנים. מתרץ בספר "ילקוט יהודה", כתוב בפסיקתא על הפסוק "תחת אשר קינא לאלקיו", תחת "אשר הערה את נפשו למות", והיינו, פנחס סיכן את חייו במעשה זה, שהרי בני שבטו של זמרי כלו להרוג אותו, והגמ' בסנהדרין (ל"ז). אומרת, "קול דמי אחיך" (בראשית ד' - י'), דם לא נאמר אלא דמי אחיך, דמו ודם זרעו, הרי שרוצח נפש נענש גם על זה ששלל את החיים גם מזרעו של הנרצח. א"כ, גם מי שמוסר את נפשו לשמים, הרי הוא מוסר בזה את חיי בניו העתידיים לצאת ממנו, ולכן בדין הוא שמגיע שכר לפנחס גם בשביל בניו אחריו. בספר "גליא מסכת" תירץ (ח"ב, ליקוטי דרוש), כי אכן ראויים צאצאיו לכך, שהרי פינחס היה כבר דור שלישי של כהני ה': אהרן הכהן, אלעזר בנו ממשיכו, וכעת הוכיח פינחס את צדקתו הוא. ואמרו חז"ל (ב"מ פ"ה). 'כל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם, שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם'.

"ושם איש ישראל המכה אשר הכה את המדינית" (כ"ה - י"ד)

שואל ה"אור החיים", מדוע כפל הכתוב לומר "המכה אשר הוכה"? אלא, שאמרו חז"ל, רשעים בחייהם קרוים מתים (ברכות י"ח:), אם כן, החוטא הזה כבר הוכה ומת עוד לפני שפנחס הרג אותו, כיון שחטא, ולכן כתוב "המכה אשר הוכה". וכעין זה דרשו חז"ל "על פי שנים עדים יומת המת", והלא כעת חי הוא, אלא המת מעיקרא. וכן משמע בתרגום אונקלוס שכותב, "ושום גברא בר ישראל קטילא דאיתקטל" (ושם האיש בן ישראל מת שהומת). פירוש המילה "קטילא" - מת, "דאיתקטיל" - שהומת, כלומר, שהמת הומת. לפי רעיון זה שזמרי היה נחשב מת עוד בחייו, מבאר ה"חתם סופר" אך מכיוון אחר את דברי המדרש (במד"ר כ"א ג-ג), שזמרי היה שלומיאל בן צורישידי, וא"כ, מדוע הוא לא מת בחטא המרגלים? מוכרחים להסביר, שבגזירת המרגלים הוא היה למעלה מגיל שישים, וא"כ עכשיו הוא מעל גיל מאה, והמשנה באבות (ה' - כ"א) אומרת, בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם, ולכן אמר עליו התרגום כי הוא "קטילא קטל".

"צורו את המדינים והכיתם אותם כי צוררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור" (כ"ה - י"ז - י"ח)

המצרים שחטו את ישראל, השליכו תינוקות לים, שמו תינוקות בתוך לבנים, ועם כל זאת נאמר עליהם "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו" (דברים כ"ג - ח'), ואילו את המדיינים הקב"ה מצווה על ישראל לשנוא, ואף קורא להם "נוכלים"? מדוע? אומר האלשיך, המצרים אמנם עשו לנו רעות גדולות, אך הם לא החטיאו אותנו, ואדרבה, מצרים נקראת כור הברזל (מלכים א' - ח'), כי בפיר מוציאים את הסיגים מתוך הכסף ומשאירים רק את החלק הטוב. ע"י השעבוד, המצרים שאבו מתוך עם ישראל את כל הרע. לעומת זאת, המדיינים הביאו לנו רוע רוחני.

אומר ה"בן איש חי": אמר הנחש לעלוקה, הלא אחותי את, כי אומנות אחת לנו, לנשוך בשר אדם, ומדוע לא ימודו בני האדם לשנינו במידה אחת, שאותך קונים בהרבה כסף ויאספו אותך אל בתיהם באהבה, ואת הנחש כל מוצאו ירוצץ את גולגלתו. ותען העלוקה ותאמר לו, אע"פ ששנינו נושכים בשר אדם, עם כל זה לא דרך אחת לשנינו, אני מוצצת מן הארס שלהם אל קרבי, אך אתה תיצוק מן הארס אל קרבם ותלהט את דמם בארסך. המדיינים הכניסו בנו ארס, החטיאו אותנו, ואילו המצרים הוציאו מתוכנו את הארס, ולכן אין לתעב מצרי אך יש לצרור את המדיני.

"שאו את ראש כל עדת בני ישראל וכו' ראובן וכו' שמעון וכו' גד" (כ"ו - ב')

לכאורה יש להבין מדוע כאן הקדימו את ראובן ושמעון, ואילו בדגלים קדם דגל מחנה יהודה "והחונים עליו" לדגל ראובן, אומר ה"חתם סופר", במחלוקת קרח ועדתו חטאו בני ראובן, ובחטא פעור שבט שמעון, והחוטאים נענשו, א"כ, אלו שנשארו היו בעלי תשובה, ובמקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים לא עומדים.

"ויקרב משה את משפטן לפני ה'" (כ"ז - ה')

בפרשת נשא לגבי פסח שני כתוב (ט' - ו' - ח') "ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וכו' ויאמר אליהם משה עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם". מדוע כאן לא ענה משה לבנות צלפחד באותה מטבע לשון?
מתרץ ה"פרדס יוסף", כתוב במשנה באבות (א' - ה') "אל תרבה שיחה עם האשה", בפסח שני דיבר משה עם הגברים, לכן אמר "עמדו ואשמעה", אך כאן מדובר בנשים, לכן נזהר משה מלדבר עמן, ומיד הקריב את משפטן לפני ה'.

"יפקוד ה' אלקי הרוחת לכל בשר איש על העדה וכו' ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה" (כ"ז - ט"ז - י"ז)

הצאן, כאשר אין להם רועה, יש להם מנהיג, והוא התיש ההולך בראש העדר וכולם הולכים אחריו, רק אין הוא קרוי מנהיג מאחר שהוא סכל כמותם ודומה להם.
אומר המלבי"ם, הצאן זקוק לרועה בר דעת ונבון שיודע איך להנהיגם, כי אין די להם במנהיג הדומה להם, אלא יש צורך באיש אשר רוח אלקים בו, שהוא מרומם ונעלה מהם בשיעור ובמידה שיש בין הרועה המשכיל לבין הצאן.

איש על העדה

"איש על העדה" (כ"ז - ט"ז) - מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו. (רש"י)

הרבי מקוצק זצ"ל היה אומר, כשמשנה רבנו ראה גודל חשיבותו של פנחס, חשש שמא ייבחר הוא למנהיג, והדבר לא הוטב בעיניו שיהיה לבני ישראל מנהיג קנאי כזה, לכן ביקש מהקדוש ברוך הוא שמנהיגם של ישראל יהיה סובל את כל אחד ואחד, שיהיה מנהיג סבלן ולא מנהיג קנאי.

רבי זלמן סורוצקין כותב בספרו "אזניים לתורה", אבל הקב"ה ענה לו "קח את יהושע בן נון איש אשר רוח בו", לאמר, אמנם טוב שהמנהיג יהיה סובל דעתו של כל אחד וינהל עדתו במקל נועם, אבל יחד עם זה צריך המנהיג עצמו להיות "איש אשר רוח בו", בעל רוח אחת, רוח התורה, שכל ה"רוחות לכל בשר" שבעדתו לא יזיזו אותו גם לא זיז כלשהו, "רוחו" רוח אלוקים ודעתו דעת תורה.

זכר צדיק לברכה

"ושם איש ישראל המכה וגו'" (כה, יד). - במדרש רבה (פרשה כא) דרשו חז"ל על פסוק זה: כשם שהקב"ה מתעסק בשבחן של צדיקים לפרסמן בעולם, כך מתעסק בגנותן של רשעים לפרסמן בעולם, פנחס פירסמו לשבח, וזמרי לגנאי, עליהם נאמר (משלי י'): "זכר צדיק לברכה ושם רשעים ירקב!"

משל לסוחר זקן שראה כי כוחו בל עימו כמימים ימימה לנסוע לצרכי מסחרו, החליט כי ישלח את בנו במקומו למסחר. הכינה אשתו את כל הנצרך לבנה למסעו וארזה לו בגדים חמים, מזון רב ושתייה לבל יחסר מאומה. מכיוון שלעתים היה הבן נחלה הכינה אימו תרופות כדי שגם הם יהיו לו בדרכו על כל צרה שלא תבוא לו בדרך... בטרם יצא אל הדרך קראה לו אמו והראתה לו את אשר ארזה בעבורו בארגז גדול. ראה בני היקר כך אמרה כאן בפניה זו הנחתי מטעמים כאשר אהבת, וכאן מונח כד משקה. אכול בני ויערב לך. אכול והתחזק! וכאן הוסיפה האם ואמרה הנחתי עבורך את צנצנת התרופות שהכנתי והלוואי של תזדקק להן!...

כן הוא גם הנמשל אמר המגיד מדובנא הקב"ה מפרסם את מעשי הצדיקים כדי שמהם יראו הכל וילמדו כיצד יש לנהוג. ולעומת זאת מפרסם הקב"ה גם את מעשי הרשעים כדי שמהם ילמדו כיצד אין לנהוג, כי כשם ששכר טוב מיועד לצדיקים על מעשיהם הטובים כך עתידיהם הרשעים לקבל עונש על רוב רעתם. על כן זכרון הצדיקים הוא לברכה ושם רשעים ירקב!

בחיים צריך ברכה

"אלה בני בנימין למשפחותם ופקדיהם חמשה וארבעים אלף ושש מאות אלה בני דן למשפחותם וכו' ארבעה ושישים אלף וארבע מאות" (כ"ו - מ"א - מ"ג) - לבנימין היו עשרה ילדים, ולדן בן אחד ששמו חושים, והבן היחיד הזה, הגמ' בסוטה (י"ג.) אומרת שהיה חרש, ואע"פ כן היו הם הרבה יותר משבט בנימין שהיו לו עשרה בנים. אומר ה"חפץ חיים", מכאן יש ללמוד, שמי שהקב"ה חפץ בו, יכול להצליח ע"י בן אחד יותר ממי שיש לו עשרה בנים. וכן לגבי עושר ונכסים, יש עני שמצליח ושמח בחלקו, ולהפך, יש עשיר מסכן, ועושה כולם ה'.

מה אתה בוחר

"ליצר משפחת היצרי" (כ"ו - מ"ט) - כתוב בגמ' (מכות י'): בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו.. אומר רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב, בפסוק זה יש רמז לדברי חז"ל אלו. "ליצרי", רוצה אדם לסור אחר היצר, ללכת בדרכי ליבו, "משפחת היצרי", משפחות שלמות יתחברו אליו בהתנהגות זו. "לשלם", ואם רוצה אדם לקנות שלימות, להיות שלם עם קונו ושלם במעשיו, "משפחת השלמי", יתווספו לו הרבה חברים טובים שיתלוו אליו בדרך הטוב.

פרשת פנחס ובין המצרים

פרשת פנחס, שבה נמצאים כל מועדי השנה ויש בה את פרשיות הקרבנות, תמידים ומוספים, חלה על פי רוב בימי בין המצרים, אומר ה"שפת אמת", שיש בזה רמז לעורר לבית ישראל שישתוקקו לבנין המקדש במהרה בימינו, והקריאה בשבת בתורה בפרשת הקרבנות, חשובה לפני הקב"ה כאילו הקרבנו ממש.

ה"בני יששכר" אומר, כיון ששלושת השבועות הם ימי אבל ועצבות, ויש חשש שמא מרוב צער ישתקעו בעצבות, לכן קוראים פרשת פנחס שהיא פרשת החגים והמועדים שיש בה רוח של שמחה, ותשרה שמחה ותקווה בלבבות. ויש אומרים, כשתהיה הגאולה השלימה, יהפכו ימי האבל לששון, וכמו שכתוב (ירמיה ל"א - י"ג) "והפכתי אבלם לששון". וא"כ, שבעה עשר בתמוז יהיה יו"ט ראשון ותשעה באב יום אחרון של חג, ובין המצרים יהיה חול המועד, לכן קוראים פרשת המועדות בבין המצרים.

בספר "אוהב ישראל" להרה"ק מאפטא, כתוב, כ"א הימים בין שבעה עשר בתמוז לתשעה באב הם המקור והשורש לכל המועדות של השנה שהם בכללן גם כן כ"א יום - שבת, ראש חודש, ז' ימי הפסח, חג השבועות, יומיים ראש השנה, יום הכיפורים, שמונת ימי חג הסוכות, וסימנך (תהילים ע"ג - א') "אך טוב לישראל". ואי"ה, כשנזכה לגאולה השלימה, אז יתגלה רב טוב הצפון, כי אז נהיה ראויים לברכות וישועות טובות מצד הדין.

מסופר, כי המגיד ממזריטש שלח שניים מטובי תלמידיו למדינות אשכנז, כדי שיכהנו ברבנות ויוכלו לעמוד ולהפיץ תורה ויר"ש. האחד, רבי שמעלקא מניקלשבורג, ואחיו בעל ה"הפלאה" (ר"ת הקטן פנחס הלוי איש הורביץ) שהתקבל כרב בפרנקפורט, אבל במדינותיהם סבלו מאוד מרדיפות. ביום מן הימים הגיע בעל ההפלאה לפולין, והתקבל בכבוד מלכים. שאלו אותו, איך יתכן שבמקומו שמכירים אותך לא מכבדים אותך, ודווקא בפולין שלא מכירים אותך מכבדים אותך. ענה להם ר' פנחס, מפרשתנו אנו רואים גם כן, שהרי פרשת פנחס כשקוראים אותה בזמנה, הרי היא נקראת בימי בין המצרים, אבל כאשר "פנחס" מגיע בתור "אורח" בכל המועדים שקוראים למפטיר בקרבנות היום, מכבדים אותו מאוד. פנחס בבית הוא בין המצרים, אבל כאשר פנחס אורח, נוהגים בו יום טוב. כשחזר לקהילתו בפרנקפורט ושמעו בני עירו את הכבוד שנחל רבם בפולין, הכפילו את משכורתו. החזן שמע על כך, וטען שגם הוא עובד בקהילה, ומדוע לא יוסיפו לו למשכורתו. אמרו לו, על זה נאמר עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס.

נקודה למחשבה

"ובני קרח לא מתו" (כ"ו - י"א) - אמרו חכמינו זכרונם לברכה "ברא מזכי אבא", פירוש, הבן מזכה את אביו במעשיו הטובים. מדוע אפוא לא הועילו בני קרח להציל את אביהם בזכותם? מתרץ רבי אלי' לאפיאן, כלל זה שאמרו חכמינו ז"ל, קיים רק כשלאבא מושרשות יסודות האמונה, אבל כשהאבא "כופר", זכויות בנו אינן מועילות לו, מפני מידה כנגד מידה, כשם שהוא התעלם מאביו שבשמים, כך בנו לא יכול להציל אותו בזכויותיו. וכיון שקרח ועדתו כפרו בעיקר, וכמו שכתבו "הנועדים על ה'", לכן בניו לא הצליחו להצילו.

רעיון מהפרשה

אמנם אלו לא היו בחירות דמוקרטיות, אבל בכל זאת בחירות. לא העם החליט מי יהיה המנהיג הבא שלו אלא בורא עולם בכבודו ובעצמו בוחר בפרשתנו את המנהיג הבא שינהיג את עדת ישראל לאחר משה רבנו. על פי הבחירה ביהושע נוכל לזהות מהן התכונות הנדרשות ממנהיג על פי מבטו של הבורא. חכמים מספרים שמעלתו של יהושע היתה בכך שהוא שרת את משה. רק מנהיג המוכן לשרת את העם מתאים להנהגה. מי שחושב על עצמו אינו מתאים להנהגה!

אקטואליה בפרשה

אם לבן האהוב שלי אין חושים ניהוליים מעולים כמו שלי, האם אתן לו לנהל את המפעל שלי רק בגלל האהבה? כנראה שלא. אבל אם הוא סביר? פה אני עלול לעשות טעות ולתת לו אפילו במחיר של בינוניות... בפרשתנו מבקש משה מן הבורא להעמיד מנהיג שינהיג את העם לאחריו. ברור למשה שהמנהיג חייב להיות משכמו ומעלה. ואולי בניו יכולים להיות? המיוחד הוא שכאשר הבורא אומר למשה שיהושע טוב מהם הוא מקבל מיד. כי עם ישראל חשוב לו!

הפתגם: כשאתה שמח אתה נהנה מהמוזיקה,
אך כשאתה עצוב אתה מבין את משמעות המילים!!

~ שבת שלום ומבורך ~

לתרומות \ לקבלת העלון - DAF126123@GMAIL.COM